

ECOLOGISCHE BEKERING

WAAR GAAT HET EIGENLIJK OM?

De wereldwijde opwarming in de laatste decennia wijt men aan de grote concentratie van broeikasgassen (koolstofdioxide, methaan, stikstof, e.a.), die vrijkomen ten gevolge van menselijke activiteit. Het meest recente bericht van de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) in het jaarlijks klimaatrapport (21-3-2017) staat geschreven dat het jaar 2016 het warmste jaar ooit was en dat zet zich door in 2017.

De stijging van de temperatuur in 2016 was 1,1 graad Celsius boven het niveau van vóór de industriële revolutie. Door het continu extreem hoge niveau van kooldioxide in de atmosfeer kan men er niet meer omheen dat het menselijk handelen steeds meer als oorzaak voor de klimaatverandering verantwoordelijk gesteld moet worden. Petteri Talaas, secretaris-generaal van de WMO stelt: "We zien wereldwijd opmerkelijke veranderingen die onze kennis van het klimaat te boven gaan. We bevinden ons nu op onbekend terrein".

- De temperatuur van de zee blijft stijgen.
- De zeespiegel blijft stijgen.
- De ijsmassa van de Noordpool ligt ver beneden het gemiddelde.

- Het gebied rond de Noordpool heeft de afgelopen maanden al drie keer een soort hittegolf gehad.
- De zee rond de Noordpool was in de winterperiode heel warm voor de tijd van het jaar.
- Er zijn voedseltekorten in Afrika en Midden-Amerika door ernstige droogte.
- Orkanen veroorzaken veel leed en grote economische schade in Haïti en de VS.
- Er komen zware regens en overstromingen voor in Azië.

Franciscus van Assisi zag de schepselen als zijn zusters en broeders. Als wij zover zijn om op die wijze te kunnen zien, zullen ook wij een gezonde relatie met de schepping blijvend kunnen onderhouden. Maar daarvoor is wel een integrale bekering nodig. Dit betekent eigen fouten, zonden, gebreken en nalatigheden erkennen en van harte berouw hebben, om van binnenuit te kunnen veranderen.

De aarde was als schepping in het begin een plaats waar in vrede met God goed te leven was, maar datgene wat de schepping goed maakte is verstoord. Daardoor leeft de mens in conflict met de natuur, wat in Romeinen 8 'de kreunende schepping, als in

barensnood' wordt genoemd, en dat zien we om ons heen gebeuren. Enkele voorbeelden: klimaatverandering, vervuiling, uitputting, ontbossing, schaarste van schoon water, verminderde biodiversiteit, onrecht, oneerlijke verdeling en het gebrek aan solidariteit en gerechtigheid.

Dat heeft negatieve gevolgen voor onder andere:

- De levenskwaliteit en leefomgeving, vooral van arme volken.
- De ontwrichting van samenlevingen, velen zijn op drift geraakt.
- Schade aan de natuur op het land en in de zee.

Dat zal moeten worden hersteld en paus Franciscus noemt dat integrale ecologie. We zouden de schepping, zoals Franciscus van Assisi dat deed, door de ogen van God moeten zien, daarom moeten we ervoor zorgen dat de schepping weer wordt zoals God die bedoeld had.

Nu is paus Franciscus niet de eerste paus die de mensheid waarschuwt voor het onrecht in de wereld en de tomeloze uitbuiting van de schepping.

De heilige paus Johannes Paulus II heeft met zijn welhaast profetische uitspraken en zijn charisma velen, gelovigen en anderen, geïnspireerd en uitgedaagd. Veel van zijn woorden hebben nog immer geldigheidsduur. Ook die op het gebied van duurzaamheid en die over onze omgang met de schepping, zijn nog steeds waardevol. Gedurende zijn hele pontificaat heeft deze paus gewezen op de ernst van de milieucrisis en op de noodzaak om er vanuit een morele en spirituele dimensie op te reageren. Hij zei onder meer: "We moeten een ecologische bekering stimuleren en ondersteunen met het doel om de mensheid meer gevoelig te maken voor de catastrofe die het hoofd geboden moet worden. De boetvaardige periode van de Vastentijd kan een indringende les zijn voor wat betreft de eerbiedige omgang met onze leefomgeving" (Redemptor hominis, 1979).

Ook paus Benedictus XVI heeft ons gewaarschuwd en richtlijnen gegeven voor een levensstijl die minder beslag legt op de draagkracht van de aarde,

(Caritas in veritate, 2009 en in verschillende toespraken). Desondanks hebben de waarschuwingen van deze pausen niet de weerklank gevonden waar ze recht op hadden.

LAUDATO SI'

Nu de negatieve gevolgen steeds duidelijker waar te nemen zijn, vindt paus Franciscus ogenschijnlijk meer weerklank voor de problemen die hij in zijn encycliek *Laudato Si'* verwoord heeft. Hierin geeft de paus de richting aan die we moeten gaan om de wereld weer heel te maken; namelijk via het evangelie van de schepping, zoals hij dat noemt. De hele schepping is verbonden in een broeder- en zusterschap.

Alle schepselen op aarde en de elementen zijn met elkaar verbonden en verwant. Vanuit dat bewustzijn van verbondenheid zouden we moeten leven, zegt de paus, verwijzend naar Franciscus van Assisi. Hij houdt ons een spiegel voor en vraagt ons vooral naar ons eigen gedrag te kijken en waar nodig te veranderen.

Vragen we ons weleens af: hoeveel is genoeg; wat geeft mijn leven zin; waar word ik echt gelukkig van? We worden opgeroepen te erkennen dat er een noodzaak bestaat om veranderingen in leefstijl, productie en consumptie aan te brengen, waarmee men de

menselijke oorzaken die de opwarming van de aarde tot gevolg hebben of verergeren, kan bestrijden.

Volgens paus Franciscus mogen wij heersen over de schepping, maar haar niet uitbuiten. Hij schrijft: "Deze zuster huilt om de schade die wij haar berokkenen door het onverantwoord gebruik en misbruik van de goederen die God haar heeft toevertrouwd". We zijn vergeten dat we zelf stof zijn, ons lichaam is samengesteld uit elementen van onze planeet, haar lucht laat ons ademen, haar water schenkt ons leven en voedt ons. Spijtig genoeg mislukken vele initiatieven om concrete oplossingen te zoeken voor de milieucrisis, niet alleen omdat ze verworpen worden door machthebbers (Trump bijv.), maar ook door gebrek aan interesse van anderen, ook gelovigen. Men ontkent het probleem, is onverschillig en men heeft een te gemakkelijke berusting of een blind vertrouwen in technische oplossingen.

De paus benoemt de voor- en nadelen van de technologische vooruitgang die de mensheid de afgelopen twee eeuwen heeft gerealiseerd. Het eenzijdige vertrouwen van de mens in de technocratie is er volgens hem de oorzaak van dat de schepping wordt gereduceerd tot een gebruiksobject. Terwijl Franciscus van Assisi de vruchten van de aarde ziet als medeschepselen,

ziet men tegenwoordig de natuur slechts als een voorraadschuur van energie en grondstoffen.

Om zuster aarde te behoeden voor uitputting is het volgens paus Franciscus nodig dat er anders moet worden omgegaan met het gemeenschappelijke huis, zoals hij dat noemt. Christenen zouden daarbij het voortouw moeten nemen door de ontwikkeling van een ecologische (eco = huis) spiritualiteit. De paus is van mening dat een werkelijke ommekeer niet mogelijk is door het aanvaarden van een leer, maar vooral door een nieuwe bezieling. Het in praktijk brengen van de roeping tot het beschermen van Gods werk, behoort wezenlijk tot een deugdzaam leven; het is niet een vrijblijvend of secundair aspect van een christelijk leven. Als de Bijbel zegt dat de mens van God mag heersen over de schepping, dan is dat nooit te verstaan als een absolute overheersing van de andere schepselen. Als beheerder van de tuin van de wereld moet hij die bewerken en ervoor zorgen. Bewerken duidt op ploegen, telen of verbouwen, terwijl beheren wil zeggen: in stand houden, verzorgen, bewaken. Het milieu is een collectief goed, een erfgoed van heel de mensheid, dat valt onder ieders verantwoordelijkheid. Wie zich iets toe-eigent, doet dat alleen om het te beheren voor het welzijn van iedereen.

WAT MOET ER DAN GEBEUREN?

De paus doet een aantal suggesties:

- Op globaal niveau moet er politieke wil zijn om de juiste maatregelen van allerlei aard te nemen om de schade aan het milieu te verminderen dan wel te voorkomen, ook al doet dat pijn.
- Moderne samenlevingen moeten bereid zijn tot een meer sobere levenswijze. Zo kan verspilling tegengegaan worden en komt er ruimte voor hulp aan de arme landen, voor gerechtigheid en solidariteit.
- Hergebruik van goederen en grondstoffen (circulaire economie).
- Schone energie gebruiken, energieverbruik verminderen.
- Planten van bomen met het oog op de kaalslag van de bossen.

Als franciscaanse mensen kunnen we op privégebied denken aan: beperken van het gebruik van papier en plastic; waterverbruik verminderen; verspilling van voedsel tegengaan; de verwarming een graadje lager zetten; gebruik van groene energie; meer de fiets gebruiken dan de auto; goederen van kwaliteit kopen die je wat langer kunt gebruiken; minder vlees op tafel; meedoen met afvalscheiding; je hebzucht beperken.

De mission statement van de OFS echt ten uitvoer brengen.

Gijs ter Veer ofs